

ZO‘RAVONLIKKA UCHRAGAN BOLALAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH

Qahramonova Nodira Laziz qizi

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
Ijtimoiy fanlar fakulteti, Ijtimoiy ish yo‘nalishi 1-kurs talabasi*

Annotatsiya: Zo‘ravonlikka uchragan bolalar huquqlarini himoya qilish mavzusi jamiyat uchun juda muhim va dolzarb masalalardan biridir. Har bir bola, u qayerda yashasa ham, zo‘ravonlikdan himoyalaniş huquqiga ega. Zo‘ravonlik, bolalarning psixologik va jismoniy salomatligiga jiddiy zarar yetkazadi, ularning rivojlanishiga to‘sqinlik qiladi va kelajakda ularning shaxsiyati, ijtimoiy hayoti va o‘z-o‘zini anglashiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuning uchun, bolalar huquqlarini himoya qilish, ularni zo‘ravonlikdan saqlash va himoya qilish har birimizning burchimizdir. Ushbu maqolada zo‘ravonlikka uchragan bolalar huquqlarini himoya qilish va olib borilayotgan ishlar haqida ma‘lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: bolalar, huquq, zo‘ravonlik, konvensiya, huquqiy savodxonlik, iqtisodiy resurslar, ta‘lim, jamiyat, oila.

Аннотация: Защита детей, подвергшихся насилию, является одной из важнейших проблем общества. Каждый ребенок, где бы он ни жил, имеет право на защиту от насилия. Насилие серьезно вредит здоровью и физической жизни детей. Поэтому долг каждого из нас – защищать права детей и защищать их от насилия. В трех статьях представлена информация о защите прав детей, подвергшихся насилию, и проводимой работе.

Ключевые слова: дети, право, насилие, конвенция, правовая грамотность, экономические ресурсы, образование, общество, семья.

Abstract: Protection of abused children is one of the most important and problems for the society. Every child, wherever they live, has the right to be protected from violence. Abuse takes a serious toll on children's health care and physical lives. Therefore, it is the duty of each of us to protect the rights of children, to protect them from violence. Three articles provide information on the protection of the rights of abused children and the work being done.

Key words: children, law, violence, convention, legal literacy, economic resources, education, society, family.

Zo‘ravonlikning turli shakllari mavjud. U jismoniy, ruhiy, emosional va iqtisodiy zo‘ravonlikni o‘z ichiga oladi. Jismoniy zo‘ravonlik — bu bolaga jismoniy zarar yetkazish, urish, kaltaklash yoki boshqa shikast yetkazishdir. Ruhiy va emosional zo‘ravonlik esa bolaning o‘zini past baholashiga, o‘ziga ishonchini yo‘qotishiga va ruhiy salomatligiga zarar yetkazishiga olib keladi. Iqtisodiy zo‘ravonlik esa bolalarning iqtisodiy resurslardan, ta‘lim va boshqa imkoniyatlardan mahrum bo‘lishiga sabab bo‘ladi. Bularning barchasi bolalarning o‘sishi va rivojlanishiga to‘sqinlik qiladi. Bolalar huquqlari to‘g‘risidagi

Konvensiya, Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan qabul qilingan muhim hujjatdir. Bu konvensiya bolalarning huquqlarini himoya qilish va ularni rivojlantirishga qaratilgan. Konvensiyada bolalarning himoya huquqlari, ta'lim huquqi, sog'liqni saqlash huquqi va boshqa muhim huquqlar belgilangan.³⁵ Har bir davlat ushbu konvensiyani ratifikatsiya qilishi va bolalar huquqlarini himoya qilish uchun zarur choralarni ko'rish shart. Zo'ravonlikka uchragan bolalar ko'pincha o'z huquqlarini bilmaydilar. Ular o'zlarini himoya qilish uchun qanday choralar ko'rishlarini bilmaydilar va ko'pincha o'zlarini yolg'iz his qiladilar. Shu sababli, bolalar o'rtasida huquqiy savodxonlikni oshirish juda muhimdir. Bolalar o'z huquqlarini bilishlari va ularni himoya qilish uchun qanday harakatlar qilishlari kerakligini tushunishlari zarur. Bu maqsadda maktablarda huquqiy ta'lim berish, seminarlar o'tkazish va bolalarga huquqlari haqida ma'lumot berish muhimdir. Zo'ravonlikka uchragan bolalar uchun yordam ko'rsatish tizimini yaratish ham zarur.³⁶ Har bir bola, agar u zo'ravonlikka uchragan bo'lsa, yordam olish huquqiga ega. Bu yordam psixologik, jismoniy va huquqiy xizmatlarni o'z ichiga olishi kerak. Bolalarga yordam berish uchun maxsus tashkilotlar, markazlar va xizmatlar tashkil etilishi lozim. Bu xizmatlar bolalarga o'zlarini himoya qilish, muammolarini hal qilish va yangi hayot boshlashda yordam berishi kerak. Zo'ravonlikka qarshi kurashda ota-onalar, o'qituvchilar va jamiyatning roli juda muhimdir. Ota-onalar bolalarini sevgi va e'tibor bilan tarbiyalashlari, ularning his-tuyg'ularini tinglashlari va qo'llab-quvvatlashlari kerak. O'qituvchilar esa bolalar o'rtasida ijobiy muhit yaratishi, zo'ravonlik holatlarini aniqlash va ularga yordam berishlari lozim. Jamiyat esa bolalar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan dasturlarni qo'llab-quvvatlashi va zo'ravonlikka qarshi kurashda faol ishtirok etishi kerak.³⁷ Zo'ravonlikni kamaytirish uchun ijtimoiy kampaniyalar o'tkazish, ommaviy axborot vositalarida ma'lumot berish va jamiyatni ogoh qilish ham zarur. Ommaviy axborot vositalari zo'ravonlikning salbiy oqibatlari haqida ma'lumot berishi, bolalar huquqlarini himoya qilish zarurligini ta'kidlab o'tishi kerak. Jamiyatda zo'ravonlikka qarshi kurashda ijobiy misollarni namoyish etish, muvaffaqiyatli hikoyalarni tarqatish va bolalar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan tadbirlarni o'tkazish muhimdir. Bundan tashqari, davlat darajasida ham zo'ravonlikka qarshi kurashish uchun qonunchilikni takomillashtirish zarur. Zo'ravonlikka qarshi qonunlar kuchaytirilishi, zo'ravonlikka uchragan bolalarga yordam berish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilishi kerak. Shu bilan birga, davlat organlari va tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, bolalar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan umumiy strategiyalarni ishlab chiqish zarur.³⁸

³⁵ Абдукадиров М. (2020). «Права детей и их защита». Ташкент: Государственный комитет по делам семьи и женщин Республики Узбекистан

³⁶ Каримова Д. (2019). «Насилие и дети: проблемы и решения». Самарканд: Самаркандский государственный университет

³⁷ Турсунов Р. (2021). «Права детей: международный опыт и практика в Узбекистане». Ташкент: Узбекский государственный университет мировых языков

³⁸ Нурматова С. (2018). «Права детей и система их защиты в Узбекистане». Бухара: Бухарский государственный университет

Barcha bolalar, ularning jinsi, millati, diniy e'tiqodi yoki ijtimoiy holatidan qat'i nazar, bir xil huquqlarga ega. Zo'ravonlikka uchragan bolalar, o'z huquqlarini himoya qilishda, o'zlarini himoya qilishda va yangi imkoniyatlarni izlashda yordamga muhtojdirlar. Har birimiz bolalar huquqlarini himoya qilish va ularni zo'ravonlikdan saqlash uchun mas'uliyatni o'z zimmamizga olishimiz kerak. Bu nafaqat bolalar uchun, balki butun jamiyat uchun muhimdir. Zo'ravonlikni kamaytirish, bolalar huquqlarini himoya qilish va ularni sevgi va e'tibor bilan tarbiyalash orqali biz kelajak avlodni sog'lom, baxtli va muvaffaqiyatli qilib tarbiyalashimiz mumkin. Shu bilan birga, bolalar huquqlarini himoya qilishda xalqaro hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega. Turli davlatlar o'rtasida tajriba almashish, muvaffaqiyatli dasturlarni o'rganish va birgalikda zo'ravonlikka qarshi kurashish strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Xalqaro tashkilotlar, jumladan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti va UNICEF, bolalar huquqlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular davlatlarga yordam berish, tajriba almashish va bolalar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan dasturlarni qo'llab-quvvatlashda faol ishtirok etadilar.

Xulosa:

Umuman olganda, zo'ravonlikka uchragan bolalar huquqlarini himoya qilish har birimizning burchimizdir. Biz bolalarimizni sevgi, e'tibor va hurmat bilan tarbiyalashimiz, ularning huquqlarini himoya qilishda yordam berishimiz va zo'ravonlikka qarshi kurashda faol ishtirok etishimiz kerak. Bu nafaqat bolalar uchun, balki butun jamiyat uchun muhimdir. Har bir bola, o'z huquqlarini bilishi, ularni himoya qilish imkoniyatiga ega bo'lishi va baxtli, sog'lom hayot kechirish huquqiga ega. Biz buni amalga oshirish uchun birgalikda harakat qilishimiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Абдукадиров М. (2020). «Права детей и их защита». Ташкент: Государственный комитет по делам семьи и женщин Республики Узбекистан.
2. Каримова Д. (2019). «Насилие и дети: проблемы и решения». Самарканд: Самаркандский государственный университет.
3. Турсунов Р. (2021). «Права детей: международный опыт и практика в Узбекистане». Ташкент: Узбекский государственный университет мировых языков.
4. Нурматова С. (2018). «Права детей и система их защиты в Узбекистане». Бухара: Бухарский государственный университет.
5. Аскарова Л. (2022). «Психологическая поддержка детей, подвергшихся насилию». Ташкент: Министерство здравоохранения Республики Узбекистан.
6. Юсупов А. (2023). «Дети и право: проблемы и решения». Нукус: Каракалпакский государственный университет.
7. Муродова, Г. (2021). «Права детей: закон и практика». Ташкент: Министерство юстиции Республики Узбекистан.